

ДИРЕКЦИЯ “ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ НА ЖИВОТНИТЕ” КЪМ НАЦИОНАЛНАТА ВЕТЕРИНАРНОМЕДИЦИНСКА СЛУЖБА
✉ гр. София, 1606; бул. “Пенчо Славейков” 15 А; ☎ + 359 2 915 98 42, електронна поща: p_kam@nvms.government.bg

ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ ЗАПОВЕД № РД 11-754/20.07.2009г

ОДОБРЯВАМ!
ГЕНЕРАЛЕН ДИРЕКТОР:
/Д-Р ЙОРДАН ВОЙНОВ/

**ПРАКТИЧЕСКО РЪКОВОДСТВО
ЗА
БОРБА С БОЛЕСТТА СИН ЕЗИК ПО ПРЕЖИВНИТЕ ЖИВОТНИ**

Юли, 2009г

Website: <http://nvms.government.bg/content.php?cntid=63>

Съдържание

стр.

I.	Въведение	3
II.	Описание на болестта	3
	1. Определение на болестта	3
	2. Инкубационен период	3
	3. Клинични признаци	4
	4. След смъртни изменения	4
	5. Зоонозен аспект	6
	6. Лабораторна диагноза	7
	7. Диференциална диагноза	7
	8. Исторически данни за разпространение на заболяването	8
III.	Законодателство	10
IV.	Регистрация на животновъдни обекти за отглеждане на говеда, овце и кози	10
V.	Надзор	11
VI.	Информация за заболяването син език	12
VII.	Стратегия за контрол на заболяването	13
VIII.	Оценка на животните:	17
IX.	Убиване на животните	17
X.	Спешна ваксинация	17
XI.	Репопулация на заразен животновъден обект	18
XII.	Списък с контакти	18
XIII.	Епизоотологично проучване при съмнение или възникване на болестта син език	20

I. Въведение:

Практическото ръководство е изготвено в съответствие с изискванията на Наредба № 19 от 14 декември 2005 г. за профилактика, ограничаване и ликвидиране на болестта син език по преживните животни (обн. дв. бр.5 от 17 януари 2006г.)

Целта на ръководството е да се дадат подробни инструкции и информация, относно практически аспекти при борбата със заболяването син език при преживните животни.

Практическото ръководство и стратегическия и ресурсен план за ликвидиране на особено актуални заразни болести по животните сформират оперативния план за ликвидиране на болестта син език в Република България

II. Описание на болестта:

1. Определение на болестта

Син език е вектор преносимо вирусно заболяване по преживните животни. При домашните животни, клинично прояви на болестта най-често се наблюдават при овцете като може да се констатира голям процент на заболяемост. При засегнатите овце се наблюдават ерозии и улцерации по устната лигавица, задух или куцота в резултат на мускулна некроза и възпаление на копитната цепка. При някои овце се достига до загуба на копитата, а при оцелелите може да се достигне до загуба на част или на цялата вълна.

Вирусът принадлежи към семейство Реовириде, род Орбивурс. Идентифицирани са 24 серотипа. Някои от щамовете на вируса, може да причинят повече от 70% смъртност при възприемчивите овце.

През последните години вируса синия език разшири географския си обхват. Преди 1998 г., този вирус рядко е констатиран в Европа, но въпреки това, някои серотипове сега редовно се докладват в различни европейските страни.

Синият език е трансмисивна болест като се предава чрез мушички от род *Culicoides*.

2. Инкубационен период:

При овцете инкубационния период обикновено е от 5 до 10 дни. При говедата заболяването може да бъде вiremично и да започне да се проявява 4 дни след заразяването като рядко се наблюдават клинични симптоми. Животните обикновено предават заразата на насекомите – вектори на болестта в продължение на няколко седмици.

3. Клинични признаци:

Голяма част от инфектираните животни не проявяват клинични признаци. При част от заразените овце, а понякога и други преживни животни може да има усложнение на болестта от други вторични заболявания.

При овцете клиничните признаци са висока температура, прекомерно слюноотделяне, депресия, диспнея и затруднено дишане. Първоначално назалните секрети са бистри, в последствие преминават в слузесто гнойни като се достига до изсушаване на кожата около ноздрите. Муцуната, устните и очите са зачервени. Устните и езика са силно едематизирани. Езикът е цианотичен и излиза от устата. Наблюдава се оток по главата и ушите. Често се констатира ерозии и улцерации по устата, водещи до ерозия и до подмяна на лигавицата. Наблюдава се зачервяване около копитния венец като често копитата на засегнатите животни са болезнени с куцота като може да се стигне до изпадане на копитата. При бременните овце се констатира аборт или раждане на нежизнеспособни агнета. Допълнително може да бъдат констатирани тортиколис, повръщане, пневмония и конюнктивит. Процентът на смъртност варира в зависимост от щама на вируса. След период от три или четири седмици при някои от оцелелите овце може да се наблюдава загуба на част или на цялата вълна. При някои от оцелелите животни може да се наблюдава повторна инфекция в резултат на устойчивите γδ Т-лимфоцити.

При говедата обикновено болестта протича субклинично, често единствените признаци са промяна в количеството на левкоцитите и колебания в телесната температура. Рядко при говедата се наблюдава средна по степен хиперемия, визикули и язви в устната кухина, хиперемия по венечния ръб на копитата, свръхчувствителност или везикулозен и улцерозен дерматит. В ноздрите се наблюдава натрупване на гъст ексудат и на ерозии. При бикове може да има временен стерилитет. При заразени крави телетата се раждат с хидроцефалус и мозъчни кисти. При говеда, при които има клинични признаци на заболяване се наблюдават тежки поражения в копитата, дори няколко седмици след началото на заразата, обикновено те са съпътствани с тежки гнилости процеси. При антилопите и елените най-често се констатира масови кръвоизливи и внезапна смърт.

4. След смъртни изменения:

При овце, лицето и ушите често са едематозни. В ноздрите може да се наблюдава засъхнал ексудат. Венечният коронарен ръб често е зачервен с точковидни екхимозни кръвоизливи. Те могат да бъдат по-ясни при отделянето на копитната капсула. Често се наблюдават петехии, язви и ерозии в устната кухина, по-специално по езика и венеца; по устната лигавицата може да се наблюдава некроза или цианоза. Лигавиците на носа и фаринкса са едематозни или цианотични, а трахеята често е зачервена и запушена. Трахеята е запушена с течности и пена, които могат да бъдат открити и в гръдната кухина. Ерозии и хиперемия често се откриват в предстомашията и книжката. По сърцето се наблюдават точковидни кръвоизливи, екхимози и некроза. В някои случаи се откриват хиперемия, кръвоизливи и отоци във вътрешните органи.

Патогномичен за заболяването е кръвоизлив в основата на белодробната артерия.

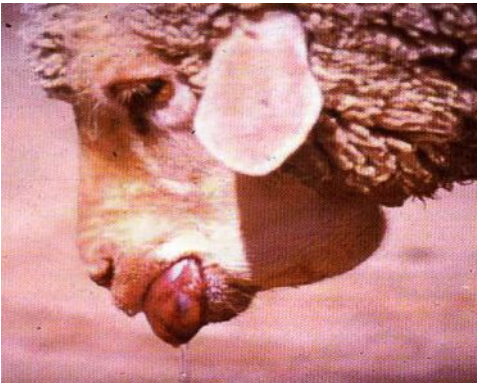
В скелетната мускулатура може да се открият кръвоизливи или некроза, а също така може да се наблюдава оток в между-мускулните влакна.

Снимка 1. Отток по главата

Снимка 2. Отток по главата

Снимка 3. Отток по главата и езика

Снимка 4. Отток по главата и цианоза на езика

Снимка 5. Цианоза по езика

Снимка 6. ерозии по устната кухина

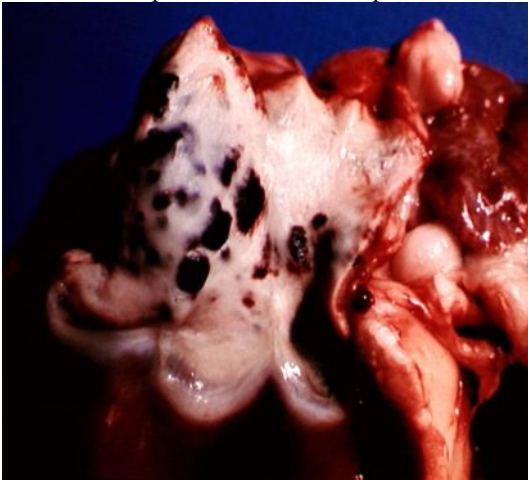

Снимка 7. Хиперемия по венечния ръб

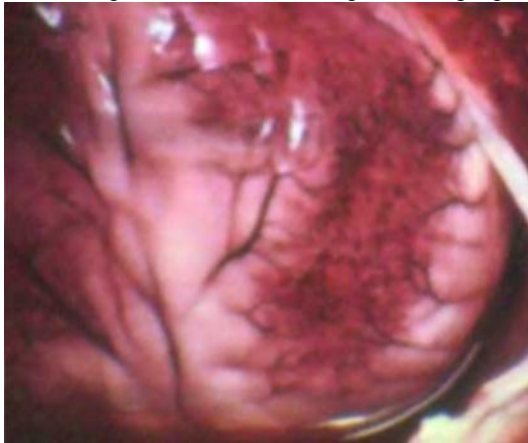
Снимка 8. Натрупване на течност в коремната кухина

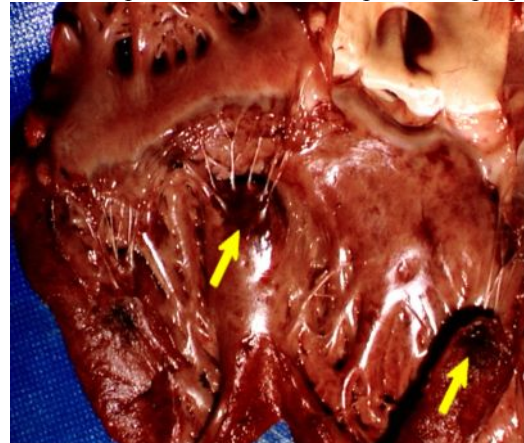
Снимка 9. Кръвоизливи по белодробната артерия

Снимка 10. Кръвоизливи по белодробната артерия

Снимка 11. Кръвоизливи по сърцето

Снимка 12. Кръвоизливи по сърцето

5. Зоонозен аспект:

Вирусът на синия език не причинява заболяване при хора.

6. Лабораторна диагноза:

Проби за изолация и идентификация на причинителя:

- От живи животни - кръв в хепарин
- От скоро умрели животни: далак, черен дроб, червен костен мозък, кръв от сърцето и лимфни възли;
- Абортирали или заразени новородени животни - преколастрален серум плюс проби от скоро умрелите животни.

Всички проби трябва да се съхраняват при температура от 4°C, но не и да бъдат замразявани;

Серологични проби - серумни проби;

Изолиране на причинителя:

- Инокулация на овце;
- Интраваскуларно инокулация на 10-12 дневни ембриони на птичи яйца.

Идентификация на причинителя:

- Серум неутрализация (за серотипизиране – има множество кръстосани реакции)

Серологични изследвания:

- ELISA
- Агар гел имунодифузия
- Вирус неутрализация
- Фиксация на комплекта

7. Диференциална диагноза:

- Заразна ектима
- Шап
- Фотосенсибилизация
- Пневмония
- Полиартрит, абсцес на крака
- Отравяне с растения
- Чума по преживните
- Ценуроза
- Епизоотична хеморагична болест по елените

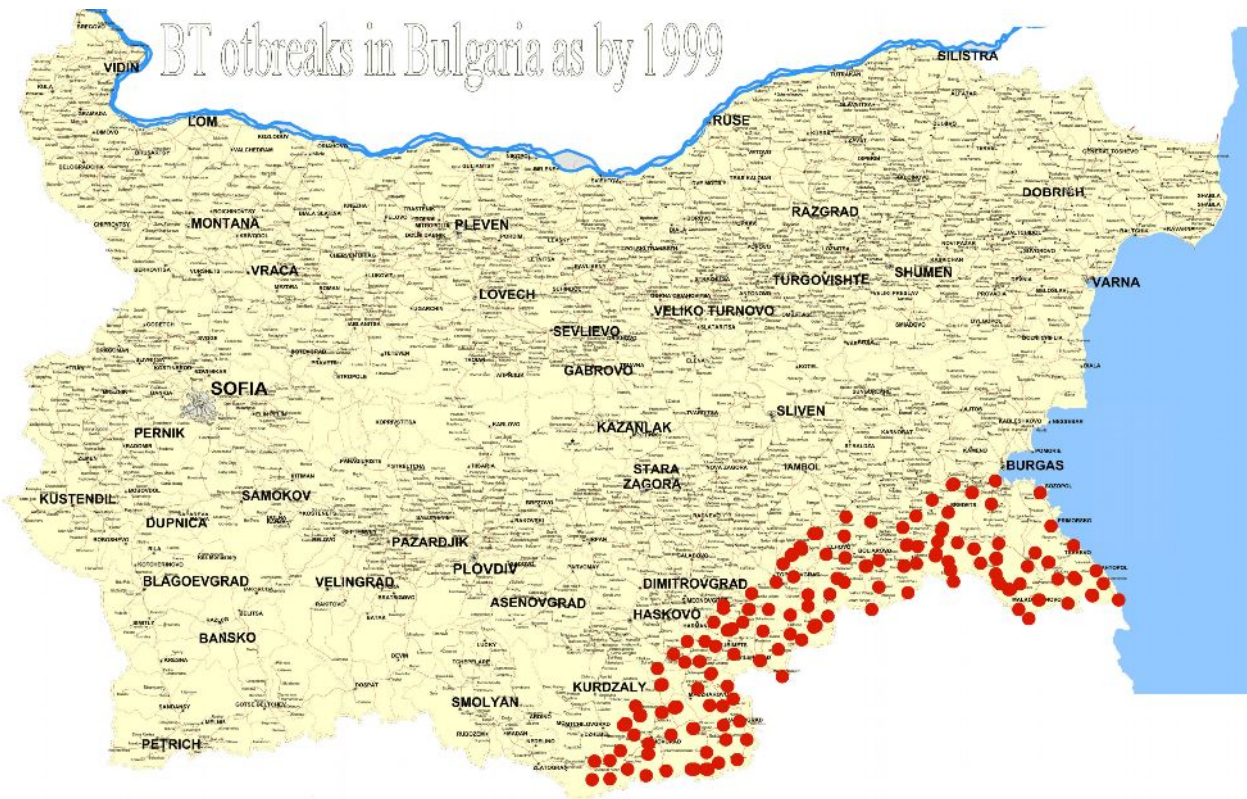
8. Исторически данни за разпространение на заболяването:

За първи път болестта син език по преживните животни е констатирана на територията на страната през месец юли 1999г в област Бургас. Никога до тази дата болестта не е била констатирана на територии намиращи се след 42-ия паралел. От 06.07.1999 г. до средата на месец август заболяването се разпространи в четири региона – Бургаски, Ямболски, Хасковски и Кърджалийски региони, които се намират в съседство с южната граница на страната с Република Турция. След констатиране на заболяването НВМС под ръководството на д-р Филип Мелор от Референтната лаборатория на ЕС по син език в Пърбрайт, Великобритания предприе незабавно мерки за неговата ерадикация:

1. Чрез “стемпинг аут” и загробване се унищожиха овцете с клиника на болестта син език. Унищожени бяха 975 броя овце.
2. За борба с вектора на болестта се извършваше опушване с топли и студени разтвори чрез пръскане от самолет и специални пушки за целта на територията в радиус от 20 км около заразените селища.
3. В биотопите на вектора се извършваше дезинсекция.
4. Дезинсекция се извършваше в заразените животновъдни обекти, както и в тези които попадаха в предпазната и надзорната зона.
5. Забранено бе придвижването на възприемчиви животни от засегнатите региони във вътрешността на страната.
6. Забранена бе пашата на преживни животни в часовете, през които вектора е активен.
7. Извършваше се дезинсекция на всички влизаци и излизаци превозни средства в предпазната и наблюдавана зони.
8. Извършваше се изкърпване на дребните преживни животни в специално пригодени за целта бани с инсектицидни разтвори с репелентно действие.
9. Едрите преживни животни (ЕПЖ) се обработваха с инсектицидни разтвори с репелентно действие с ръчни пръскачки. Изследваха се проби от диви преживни животни на територията на засегнатите региони.

В резултат на предприетите действия болестта бе ограничена само в рамките на 20 – 30 километра от южната граница в заразените региони.

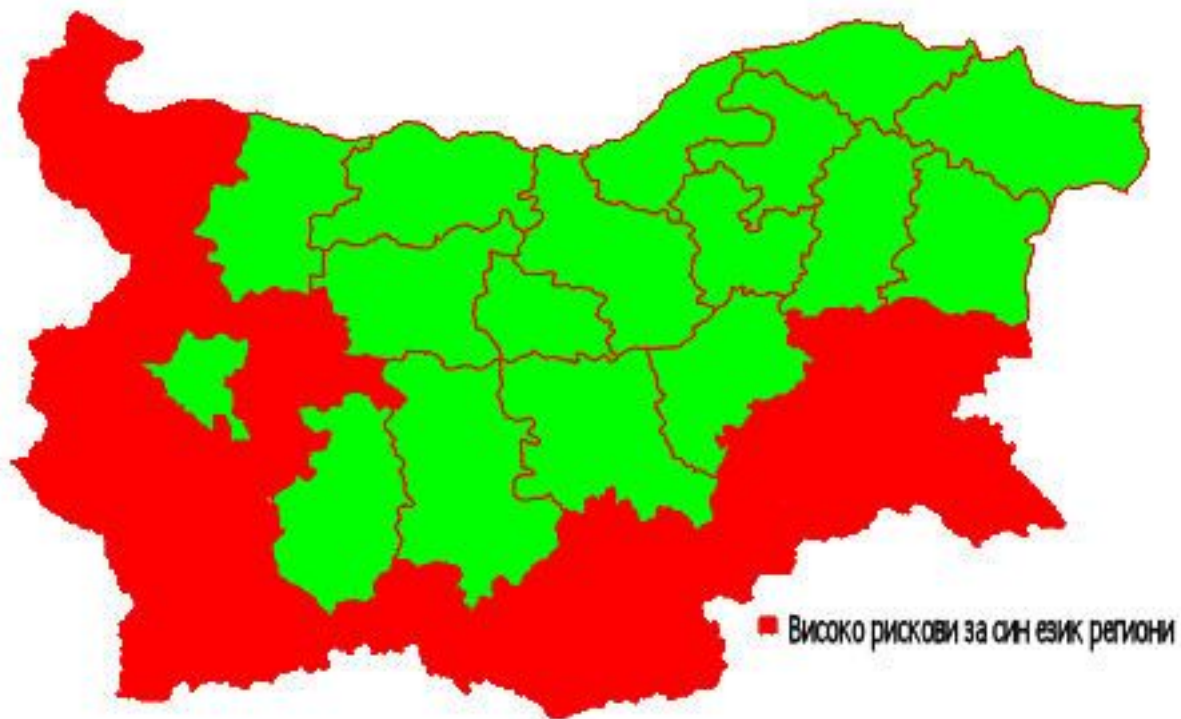
Снимка 13. Огнеща на син език през 1999г.

От 1999 г. започна да се изпълнява програма за надзор над заболяването син език по преживните животни по южната граница на Република България, която включваше ежемесечно изследване (от месец май до месец октомври) на животни сентинели за наличие на антитела срещу вируса на болестта син език. За определяне на серотипа на синия език бяха изпратени проби за типизиране в Реферетната лаборатория на ЕС в Пърбрайт, Великобритания. Лабораторния анализ показа наличие на серотип № 9.

В края на месец септември 2001 г. за втори път бе констатирана болестта син език при животни отглеждани в близост до западната граница на Република България, граничеща с територията на Република Македония и Република Сърбия. Лабораторните изследвания отново показаха, че се касае за серотип № 9. Унищожени бяха 22 броя овце, проявили клиника на болестта син език. НВМС незабавно предприе посочените по-горе мерки.

В началото на месец октомври 2006 г. при изследване на проби от сентинални животни по програмата за надзор от Бургаски регион, в непосредствена близост до границата с Република Турция бяха констатирани серопозитивни животни за син език, при които отсъстваше клиника характерна за болестта.

На снимката по долу са посочени високо рисковите за син език региони определени на база анализ на риска, епизоотичната обстановка в страната и съседните държави и състоянието на животновъдството в отделните области.

Снимка 14. Високо рискови за син език региони

III. Законодателство:

- Наредба № 19 от 14.12.2005 г. за профилактика, ограничаване и ликвидиране на болестта син език по преживните животни, хармонизирана с Директива 2000/75/ЕС.
- Директива 2000/75/ЕО от 20 ноември 2000 година за определяне на условията за борба и ликвидиране на болестта син език
- Регламент(ЕО) № 1266/2007/ЕК от 26 октомври 2007 година относно правилата за прилагане на Директива 2000/75/ЕО на Съвета по отношение на контрола, наблюдението, надзора и ограниченията за движението на някои животни от видовете, възприемчиви към болестта син език.

IV. Регистрация на животновъдни обекти за отглеждане на говеда, овце и кози:

Съгласно чл. 51, т. 3, НВМС е официалният компетентен орган за идентификация на животните, който поддържа компютърна информационна система за въвеждане на данни за идентификация на животните и регистрация на животновъдните обекти. Редът за идентификация, регистрация и възможностите за достъп до информационната система е определен с Наредба на министъра на земеделието и продоволствието. (Наредба № 61/9.05.2006 за мерките и процедурите за идентификация на животните, регистрация на животновъдните обекти и възможностите за достъп до базата данни за идентифицираните животни и регистрираните животновъдни обекти (*Публикувана в Държавен вестник 47/09.06.2006*) – транспонираща Регламент (ЕК) на Европейския парламент и Съвета No

1760/2000 от 17 юли 2000 г. за определяне на система за идентификация и регистрация на едрите преживни животни; Регламент на Съвета (ЕС) No 21/2004 от 17 декември 2003 за определяне на система за идентификация и регистрация на овце и кози и изменящ Регламент (ЕС) No 1782/2003 и Директива 92/102/ЕЕС и 64/432/ЕЕС, Директива на Съвета 92/102/ЕЕС от 27 ноември 1992 за идентификация и регистрация на животните)

Съгласно чл. 51, т. 1 от Закона за ветеринарномедицинската дейност, животновъдните обекти са предмет на задължително регистриране.

В централната база данни са отразени регистрите на всички животновъдни обекти за едри и дребни преживни животни.

НВМС поддържа компютърна информационна система за въвеждане на данни за идентифицирани животни, техните собственици и регистрираните животновъдни обекти.

Системата за идентификация на животни във фермите включва данни за гледачите на животните, местонахождението, движението на животните, здравния статус и ветеринарните дейности.

Изискванията за идентификация на дребните и едрите преживни животни са определени в Наредба № 61/09.05.2006.

Едрите преживни животни трябва да бъдат идентифицирани до 20-я ден от тяхното раждане, но във всички случаи идентификацията трябва да бъде извършена преди напускането на животните на фермата. Ушните марки се поставят от регистриран ветеринарен лекар. Ушните марки съдържат следната информация – кода на Р България “BG”, двуцифрен код и шест цифрен сериен номер.

Дребните преживни животни се идентифицират до деветия месец от тяхното раждане, но във всички случаи преди напускането на фермата. Идентификацията се извършва с одобрена от НВМС ушна марка, която се поставя на лявото ухо и съдържа следната информация: – кода на Р България “BG”, двуцифрен код, буквата “D” и 7 цифрен сериен номер.

Информационната система за идентификация на преживните животни и регистрация на животновъдните обекти дава възможност за проследяване на всякакво движение на едри и дребни преживни животни от и до даден животновъден обект.

V. Надзор:

Ежегодно Република България се прилага програма за надзор на заболяването син език. Програмата се изготвя от НВМС в съответствие с изискванията законодателството на Европейската комисия и се прилага в сътрудничество от 28 Регионални ветеринарномедицински служби и се съ-финансира от фондовете на Общността.

Програмата включва:

- Лабораторно изследване на кръвни проби от говеда, кози и овце за наличие на антитела срещу вируса на синия език;
- Унищожаване на преживни животни показали клиника на болестта;
- Изплащане на обезщетения на собствениците на принудително убитите и заклани животни;
- Улавяне на куликуиди за количествено и видово определяне;
- Извършване на спешна ваксинация срещу заболяването;
-

Програмата се изпълнява на територията на регионите определени, като високорискови по отношение на болестта син език: Бургас, Ямбол, Хасково, Кърджали, Смолян, Благоевград, Кюстендил, Перник, София област, Монтана и Видин.

Като допълнение се вземат и изследват 500 кръвни проби от говедата отглеждани в радиус от 20 км. От фермите или събирателните центрове, в които се отглеждат възприемчиви животни, които са транспортирани от засегнати от болестта страни. Този контрол се прилага във вътрешността на страната.

Контрол на вектора на болестта (*Culicoides sp.*):

Всеки месец се събират чрез светлинни ловилки куликоиди за видово и количествено определяне от всички РВМС на територията на страната. Светлинните ловилки се залагат в близост до животновъдни обекти и водоеми в две последователни нощи, като се отчита максималната и минимална температура през нощта с максимално-минимален термометър и географската дължина и ширина с GPS на местоположението на ловилката.

Пробите с куликоиди се надписват с дата и населено място, от където са взети и се изпращат в лабораторията по “Арахноентомология” към НДНИВМИ – гр. София за изследване, придружени с писмо, в което се вписват всички събрани данни (температура и местоположение) по време на улова им.

VI. Информация за заболяването син език:

Информация за заболяването син език може да бъде открита на следните интернет страници:

<http://nvms.government.bg/index.php>

http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/controlmeasures/bluetongue_en.htm

<http://www.bgvet.org/science/clinic/infdis/tongb.php>

<http://www.defra.gov.uk/animalh/diseases/notifiable/bluetongue/index.htm>

<http://www.merckvetmanual.com/mvm/index.jsp?cfile=htm/bc/54700.htm>

http://www.oie.int/eng/maladies/fiches/a_A090.htm

По време на констатирано огнище на заболяването, НВМС като допълнение към информацията, дадена в интернет сайтовете открива гореща телефонна линия за отговор на въпросите зададени от хората.

VII. Стратегия за контрол на заболяването:

При съмнение за болестта, с цел ограничаването и, НВМС ще определи временна контролна зона, около фермата под съмнение. В тази зона ще бъде поставено под възбрана всякакво движение на животни от и в животновъдни обекти, както и такива отиващи на вън и в зоната. Допълнително регионът под рестрикция може да бъде увеличен на база географските и инфраструктурните особености.

Дейности:

- унищожаване, чрез “стемпинг аут” на заразените животни;
- определяне на предпазна и надзорна зона около огнището;
- ежедневни клинични прегледи в предпазната и наблюдавана зони;
- забрана за паша на животните в часовете, когато вектора е в най-активен летеж;
- ежедневно сравняване на броя на възприемчивите към син език животни;
- извършване на аутопсия на умрели преживни /домашни и диви/ и унищожаване на труповете им;
- взимане на кръвни проби за серологично изследване от възприемчиви животни и изпращането им в диагностичната лаборатория в гр. София;
- извършване на дезинсекционни мероприятия в помещенията за животни и в биотопите на биологичните преносители;
- периодично изкърпване на възприемчивите животни с дезинсекционни препарати /репеленти/;
- извършване на дезинсекция на излизащи от зоните превозни средства;
- улов на куликоиди и изпращане в лабораторията по “Арахмоентомология”, към Националния Диагностичен научноИзследователски ветеринарномедицински институт /НДНИВМИ/ - София за проучване на видовия им състав;
- налагане на забрана за придвижване на възприемчиви животни от животновъдни обекти разположени в 20 километровата зона около огнището;

Дейности в предпазната зона: обхваща територията около заразената зона с радиус най - малко 100 км;

- ежедневни клинични прегледи на възприемчиви към син език животни;
- забрана за придвижване, търговия, пазари и изложби с възприемчиви към синия език, животни;
- забрана за паша на животните в часовете когато вектора е в най-активен летеж;
- извършване на дезинсекционни мероприятия в помещенията за животни и в биотопите на биологичните преносители;
- периодично изкърпване на възприемчиви животни с дезинсекционни препарати/репеленти/;
- взимане на кръвни проби за серологично изследване от възприемчиви животни и изпращането им в диагностичната лаборатория в гр. София;
- контрол върху здравето състояние на популацията от диви преживни животни, диагностичен отстрел и изпращане на материали за диагностично изследване;

- определяне на зона с животни-индикатори, разположена най-малко на 40 км от заразената зона от които се взима на всеки 15 дни кръв за серологично изследване за син език;
- улов на куликоиди и изпращане в лабораторията по “Арахмоентомология”, към НДНИВМИ - София за проучване на видовия им състав;

Дейности в наблюдаваната зона - включва стопанствата и селищата, разположени в радиус 50 км. от външната граница на предпазната зона и в тази зона не трябва да е извършвана ваксинация срещу “син език” преди по-малко от 12 месеца.

- ежедневни клинични прегледи на възприемчивите за син език животни;
- забрана за придвижване, търговия, пазари и изложби с възприемчиви към синия език животни;
- забрана за паша на животните в часовете когато вектора е в най-активен летеж;
- извършване на дезинсекционни мероприятия в помещенията за животни и в биотопите на биологичните преносители;
- контрол върху здравното състояние на популацията от диви преживни животни, диагностичен отстрел и изпращане на материали за диагностично изследване;
- улов на куликоиди и изпращане в лабораторията по “Арахмоентомология”, към НДНИВМИ - София за проучване на видовия им състав;

Дейности на пазар

Наложените ограничения при съмнение включват:

- прекратяване на продажбата на животни;
- всички животни на пазара трябва да останат на място, като не трябва да им се позволява да напускат, освен с официално разрешение, до близка кланица за клане в рамките на 24 часа;
- не се позволява влизането в пазара на други животни;
- животните на пазара се напръскват с репеленти;

Животновъдните обекти на произход на съмнителното животно или група животни трябва да бъде предмет на проучване и заедно с всички животновъдни обекти, които са получили от пазара животни, които биха могли да бъдат изложени на вируса на син език, трябва да бъдат поставени под надзор до отпадането на съмнението.

При потвърждение се предприемат следните мерки:

- всички възприемчиви животни на пазара се умъртвяват незабавно;
- труповете и контаминирания материал трябва да бъдат унищожени под официален надзор;
- извършва се почистване и дезинфекция на сградите, помещенията, местата за животни и оборудването, включително превозните средства;
- проследяват се и се поставят под официални ограничения и надзор всички възприемчиви животни, които са напуснали пазара преди налагането на извънредни

- ограничения; превозните средства, които са ги превозили, се почистват и дезинфектират;
- всички възприемчиви животни, превозени след това с превозното средство, което е събрало и доставило инфектирани животни се проследяват и се поставят под официални ограничения и надзор;
  - възприемчивите животни в животновъдния обект на произход на инфектираните животни трябва също да бъдат умъртвени, съобразено с данните от епизоотичното проучване;
  - Извършват се ентомологични проучвания;

Дейности в клиника

При съмнение за болестта в клиника се предприемат следните мерки:

- клиниката се поставя под възбрана;
- проверка на производството и документацията, както и определяне фермата на произход;
- клинично обследване на всички производствени единици, включително историята на клиничните признаци, вземайки под внимание данните подадени от официалния ветеринар в клиниката (предоставящ детайлни данни от предишни инспекции и резултатите от прекланичния преглед);
- изпращат се проби от съмнителните животни за лабораторна диагностика.
- не се разрешава транспортиране на животни до клиниката до отхвърляне на съмнението.
- възприемчивите животни в клиниката се поставят под постоянен надзор от официалния ветеринарен лекар. Животински продукти, които могат да бъдат контаминирани с вируса на синия език също се поставят под възбрана и надзор.
- Определя се фермата на произход.

При отрицателна лабораторна диагностика и липсата на клинични признаци на син език се вдига възбраната на клиниката и животновъдния обект на произход.

При потвърждение на болестта в клиника се предприемат следните мерки:

- Унищожават се всички инфектирани и контактни възприемчиви животни и животински продукти от инфектирани и контактни животни;
- Сградите, оборудването и превозните средства се почистват и дезинфектират, съгласно инструкциите на официалния ветеринарен лекар.
- възприемчивите животни в животновъдния обект на произход на инфектираните животни трябва също да бъдат умъртвени, съобразено с данните от епизоотичното проучване.

Дейности в граничен инспекционен пункт:

При съмнение за болестта на граничен инспекционен пункт се предприемат следните мерки:

- при съмнение официалният ветеринарен лекар незабавно определя дали съмнителните животни произхождат от България или трети страни и незабавно изолира и поставя под възбрана всички възприемчиви животни.

- в случаите, когато съмнителните животни са с български произход, официалният ветеринарен лекар незабавно организира проверка на фермата на произход и извършва епизоотично проучване.
- изпращат се проби за лабораторно изследване до НРЛ по схема представено от НВМС;
- на база оценка на риска възприемчивите животни могат да останат на карантина на граничния пункт или в място посочено от НВМС.
- при положение, че животните са с чуждестранен произход, то те ще бъдат карантинирани, като ветеринарната служба на държавата на произход ще бъде информирана незабавно.

При отрицателна лабораторна диагностика и липсата на клинични признаци на син език се вдига възбраната на граничния пункт и животновъдния обект на произход.

При потвърждение на болестта на граничен инспекционен пункт се предприемат следните мерки:

- незабавно се убиват и обезвреждат всички възприемчиви животни;
- сградите, оборудването и превозните средства се почистват и дезинфекцират, съгласно инструкциите на официалния ветеринарен лекар.
- Въвеждат се мерки за контрол и ликвидиране на болестта в животновъдния обект на произход.

Син език при дивите преживни животни в природата.

При син език в дивата природа, се извършва оценка на риска на база на гъстотата на популациите диви преживни, местообитанията им, социалната структура и навиците им, контактите с домашни животни, щамата на вируса и вероятното време на експозиция. Опциите са редуциране на популацията диви преживни и извършване на стриктен надзор в инфектираната зона.

Предприемат се следните мерки:

- Определя се контролна зона от НВМС;
- регистриране на всички животновъдни обекти в зоните за говеда, овце, кози, както и преброяването на животните в тях;
- нарежда се всички говеда, овце, кози да се отглеждат в затворени помещения;
- извършват се ежедневни клинични обследвания на всички говеда, овце, кози в зоната.
- налага се забрана за всяко движение на живи говеда, овце, кози от района.
- взимат се проби за лабораторно изследване за син език:
  - всички домашни преживно и намерени умрели или отстреляни и намерени умрели диви преживни животни (благороден елен, елен лопатар, сърна, муфлон) в зоната;
  - индустриалните животновъдни обекти за преживни животни на територията на страната с епизоотично значение;

- говеда, овце, кози от животновъдни обекти и населени места в близост до райони и водопойи гъсто населени с диви преживни животни.
- налага се възбрана за лов на възприемчив дивеч на територията на региона
- налага се забрана за пазари и изложби на възприемчиви животни на територията на целия регион;
- поставят се обозначителни знаци за информиране за огнището.
- извършва се ентомологично проучване.

VIII. Оценка на животните:

Специална комисия извършва оценка на животните и попълва официалната документация. Комисията се свиква със заповед на Директора на съответната РВМС в съответствие с изискванията посочени ЗВД.

Оценката на животните във фермата обикновено се извършва пред да бъдат убити. Не се изплаща компенсация за животни, които са умрели преди да стартира хуманното умъртвяване на останалите животни, но се полага компенсация за животни, убити с диагностична цел.

Съществува разработена процедура за обжалване ако има разногласия, относно оценката на животните. При всички случаи ако съществуват разногласия или проблеми, относно оценката на животните, това не трябва да възпрепятства убиването на животните, отглеждани в засегнатата ферма по най- бърз начин.

IX. Убиване на животните:

Експертите от Регионалния кризисен център трябва да подготвят начина за безопасното обезвреждане на трупове, преди да започне умъртвяването на животните, но все пак нищо не трябва възпрепятства убиването на всички възприемчиви животни възможно най- бързо след потвърждаване на диагнозата син език в засегнатата ферма. Първо се убиват животните, които показват клинични признаци на болестта. Умъртвяване трябва да бъде извършено в съответствие с някои от начините, посочени в приложение II. Независимо от използвания метод на експерти от РВМС, трябва да осигурят спазването на законодателството за хуманно отношение към животните.

X. Спешна ваксинация:

Превантивна ваксинация срещу вируса на синия език е забранена в България.

Спешната ваксинация се прилага като допълнителна мярка след издаване на заповед на Министър на Земеделието и храните по предложение на Генералния директор на НВМС. това става след като е ваксинационния план е бил одобрен от страна на Европейската Комисия и само при доказан лабораторно риск за широко разпространение на заболяването.

Европейската Комисия трябва да бъде информирана за извършване на спешна ваксинация и трябва да бъдат предоставени следните данни:

- ситуация в зоната, в която ще се извършва ваксинация;
- данни за зоната, в която ще се извършва ваксинация с брой на фермите с възприемчиви животни;
- животински видове и брой животни;
- ваксина, която ще се използва;
- продължителност на ваксинацията;
- идентификация и регистрация на ваксинираните животни;
- забрана за предвиждане на ваксинираните животни;

XI. Репопулация на заразен животновъден обект:

Във всички планове за контрол на заболяването трябва да е заложен строг контрол на сентинелните животни. Регионалният кризисен център взема решение за периода, кога да бъдат въведени сентинелните животни във фермата, но това обикновено е след извършване на окончателно почистване и дезинфекция и извършена дезинсекция. Поставят се светлени ловилки за ентомологично проучване и определяне на статуса на векторите спрямо вируса. Сентинелните животни, се отглеждат в помещенията за период от 60 дни, след което се вземат серумни проби и се изследват за сероконверсия. Отмяната на ограничителните мерки и въвеждане на животни в чисти помещения може да бъде разрешено на базата на серонегативните лабораторни резултати липса на вирус при вектора и след разрешение от НВМС.

XII. Списък с контакти

1. Национални експертни групи за син език:

Първа експертна група:

Име	Организация	тел:	e-mail
Д-р Пенчо Каменов	НВМС	02/915 98 42 0885660950	p_kam@nvms.government.bg
ст.н.с. I ст., д-р Георги Георгиев	Национална Референтна лаборатория	02 934 54 02 0886 623 632	georgivet2@yahoo.com
Д-р Цвятко Александров	НВМС	02/915 98 42	tsv.alexandrov@nvms.government.bg
Други при необходимост			

Втора експертна група:

Име	Организация	тел:	e-mail
Д-р Илиан Бойковски	НВМС	02/915 98 42 0886399745	ilian.boykovski@nvms.government.bg

н.с., д-р Лиляна Полихронова	Национална Референтна лаборатория	02 934-54-02	lily_polychronova@yahoo.com
Д-р Георги Чобанов	НВМС	02/915 98 50	g_chobanov@nvms.government.bg
Други при необходимост			

Членовете на експертните групи могат да бъдат променяни при необходимост.

2. Диагностични лаборатории:

Диагностиката на син език се осъществява в националната референтна лаборатория за към лабораторията за диагностика на екзотични болести към НДНИВМИ.

Име на лаборатория	Адрес и контактни точки
Национална референтна лаборатория за диагностика на син език към НДНИВМИ	София, бул. "Ломско шосе"190 Директор: ст. н. с., д-р Георги Георгиев тел: 02 934 54 02 ; мобилен: 0886 623 632 e-mail: georgivet2@yahoo.com

Единствено НРЛ към НДНИВМИ – София може да изпраща проби за потвърждение до Референтната лаборатория на ЕО:

Име на лаборатория	Адрес и контактни точки
Референтна лаборатория на ЕО за диагностика на син език	Institute for Animal Health, Pirbright Laboratory Ash Road, Pirbright, Woking, Surrey GU24 ONF UNITED KINGDOM Prof. P.S. Mellor tel: (44.1483) 23.24.41 Fax: (44.1483) 23.24.48 e-mail philip.mellor@bbsrc.ac.uk

**ХІІІ. ЕПИЗООТОЛОГИЧНО ПРОУЧВАНЕ ПРИ СЪМНЕНИЕ ИЛИ ВЪЗНИКВАНЕ
НА ЗАБОЛЯВАНЕТО СИН ЕЗИК**

Име и длъжност на ветеринарен лекар извършващ проучването:	
Дата и час на епизоотичното проучване:	

I. Обща информация:

Име на собственика:

Адрес:

Телефон / GSM.:

Регистрационен No. на фермата:

Адрес на фермата:

(в случай, че е под наем) професия на наемателя:

Други дейности във фермата:

Други ферми:

Какви животни се отглеждат в тези ферми?

Ветеринарен лекар, обслужващ обекта:

II. Животновъден обект:

Брой на говедата във фермата:

Възраст на отглежданите говеда:

Брой на овците във фермата:

Възраст на отглежданите овце

Брой на козите във фермата:

Възраст на отглежданите кози:

Други животински видове:

Обработка на торта:

Хранене (вид на използвания фураж)

Персонал и други лица, които са в ежедневен контакт с фермата (име, дейност. Телефонен номер/ GSM.)

III. Описание на животновъдния обект:

Достъп до помещенията за животни:

Местоположение на помещението, в което се отглеждат животните, за които има съмнение за заболяване:

Зона, от която се доставят животните:

Съхранение на трупите до изпращането им в екарисаж:

Място за съхранение на отпадъците/ сметище:

Доставка на фураж:

Вентилация:

IV. Съмнение:

а. Собственик:

Кога са се появили първите симптоми (какви са били и при коя група животни)

Има ли новозакупени животни между съмнителните за заболяване?

Ако да те проявяват ли клинични признаци ?

Последно предвижване на животните (дата, от къде до къде)?

Лечение в ВМП на съмнителните животни?

Имало ли е други заболявания и лечения във фермата през последните 30 дни?

Смъртност през последните 30 дни (вид животни и брой)

б. Ветеринарен лекар

Име:

Адрес:

Телефон .:

Уникален регистрационен No. :

Дати на посещенията / проблеми във фермата / животни/ проведено лечение

NB! Да се предоставят копие от дневниците, дадените предписания и др.

в). Обявяване

Кой съобщава за съмнението:

Дата : _____ Час: _____

На базата на (симптоми, исторически данни):

д). Посещение на фермата от официален ветеринарен лекар:

Име:

Дата : _____ Час: _____

Брой заразени животни, възраст и клинични симптоми

Взети проби за лабораторно изследване:

е.) Оценка и диагноза:

Съмнението е потвърдено от РВМС

Дата: _____ Час _____

Лабораторен резултат:

Получен на:

Диагноза:

V. Контакти в засегнатата ферма:

а) Движение към фермата на животни за период от 30 дни преди датата на възникване на заболяването:

Дата на закупуване, брой животни и Идентификационни No. (може да се прикачи списък с опис на животите):

Търговец/ пазар за животни :

Маршрут/ превозвач:

б) Движение от фермата на животни за период от 30 дни преди датата на възникване на заболяването /

Дата на продажба, брой животни и Идентификационни No. (може да се прикачи списък с опис на животите):

Търговец/ пазар за животни :

Маршрут/ превозвач:

VI. Заключение:

Как е възникнала инфекцията? Моля, категоризирайте вероятните възможности

Кога е възникнала инфекцията?:

VII. Брой и категоризация- говеда:

Помещения	Крави	Юници	Бици	Телета	Телета за клане
Общо					

VIII. Брой и категоризация - овце и кози

Помещения	Овце	Кочове	Агнета	Кози	Ярета
Общо:					

Карта на животновъдния обект и допълнителни детайли

